

1.

I znenada u kasno proljeće stric se ljutito proderao:
– Ustani, mali! Mali, ustani! I ne ću te više moliti.
Ideš-neideš!

Teški je krevet zabrenčao od njegova ustajanja. Škljocnula je metalna kuglica u vratašcima noćnog ormarića, on je zateturao, lupio čelom o tamnu mrlju na zidu što ju je svojom kosom stvorio tijekom mnogih godina, i stao mokriti u posudu. Zijevao je i tulio opirući se čelom o zid i, drhtureći od srha, tuckao metalnim loncem o stijenu.

U velikoj sobi Mada se pušući prevrtala u svom krevetu i hrapavim glasom gundala iz polusna:

– A šta mučite dijete usred noći! Ajde... mali... spavaj...

Vani je zaista bila noć. U čaši na lavabou još je tinjao lumin pucketajući u ulju i treperavim svjetlom bockao od sna zamučene oči. Do njega na crnome mramoru žuta je budilica ubrzavala svoj nestrpljivi i neodlučni: ideš-neideš... ideš-neideš..., a stric joj je prišao bosonog po linoleumu, i baš u času kad je u njoj nešto strugnulo i odapelo – zakočio zvonce.

Jutarnji san je kao slatki grijeh – najsladi kad je svjestan. Ali najlakše ga se odreći svojevoljno. Tako mi se čini danas, dvadeset godina nakon tog proljetnog buđenja, danas, kad sve što je slatko nosi porugu grijeha, i kada griješim samo nesvjesno. Danas, kada su postupci tako malo zavisni od moje volje, da se ni odricati ne mogu više svojevoljno. Ali one noći, ili one zore, u pijanom proljetnom polusnu, dok je stric zveketao vjedrom oko zdenca na kamenoj terasi, nisam još znao za uski izbor volje i za žar pregara-

nja, i spuznuo sam s kreveta samo zato što sam se odlučio za zlatnu javu sunca, ovčjih runa, maslinika i vesala.

Stric je na zdencu pomicao ručku kao da okreće razanj i poslao me onako bunovna do kontesina dvora da pozvonim i probudim staru »krepalinu«.

– Reci da barka čeka.

Nebo iza kontesine kuće na vrhu grada bilo je tanko kao sivi balon. Uličicama je još tekao žitki mračak, ljubičast kao vinski talog i mirisav od oseke. Povukao sam zvono na kamenom portalu i ušao u mračno dvorište.

Gore u tami zveknula su staklena vrata i na stubište je izišla stara dvorkinja držeći petrolejku iznad glave i pitajući u mrak:

– Mali? Ti si?

– Barka čeka na mulu... i mi smo gotovi... stric govori neka probudite...

– Ju, ju, neka, neka! Koliko priše, vrazi ga daj! Sad će, sad će, reci prokuraturu! Parona još spi. Šinjoina će isto s vami na strig, a za nju mi je još rano. Hodi ti, hodi, sad ću ja... – Ona se okrenula, a pod svjetlom petrolejke razmiljele su se dvorištem vijugave sjenke od željezne ograde kojom je obrubljeno stubište i terasa i od željeznog kostura što se kao kube nadnio nad bunarom.

Spuštajući se u mraku stepenicama naše ulice i preskakajući ih napamet gotovo sam požalio što nisam poslao Madu i ostao u krevetu. Tako bih se i toj kontesici narugao, jer ne bi se imala pred kim prenemagati. Bolje bi joj bilo da putuje i dalje po školama! I tako je više po svijetu nego na Otoku! A na strigu će valjda loviti cvrčke i čuditi se svemu i svačemu.

Ulica je stepeničasta, sve dvije i dvije stepenice na razdaleko. Preskakao sam ih svaki put sve življe, u visokim skokovima, bosonog, a u ruci kloparale su dvije drvene cokule kao kastanjete.

Kontesica! Ponijet će slamnatu pečurku da je sunce ne opali: »Još se ja ne smijem kupati! Rano je! Drugi mjesec...!«, ako uopće i zna govoriti hrvatski!

Ali pomirio sam se. Rekao sam stricu:

– Tko je gazda na strigu, ti ili kontesa?!

Stric je sagnut stenjao pritežući opanke, »jer na strig se ne ide u cipelama«.

– Daj štap... i uzmi ruksak... Šta gazda, kako gazda!... Je li gotovo?

Pošli smo prema obali. Kuckao je opancima po pločniku ispod vólta, gdje je kamenje već izlizano i gdje se vojnici uvijek poskliznu i stružu čavlima. Štap s orlovim kljunom visoko je dizao i zabacivao, pa se okovani vršak sa zakašnjenjem zabadao u kucanj novih pločica na opancima: klik-klik...

– ... Ti, ili kontesa?

– Ne bubaj cokulama! Ljudi spavaju. Kontesa? Šta kontesa! E, pa Bože moj, kontesa, da... zašto gazda! Njezin je kanat, to se zna, i ovce. Ovce su njezine i kanat je njezin, pa da. Sto i osamdeset i sedam ovaca, ove godine... pomladak i bráve nismo uzeli u račun, tako je! Pa ovce crne, ovce bijele, i tako...dalje...To je razlika! Ko to sve drži u glavi ako ne ja, ko zapovijeda, ko čuva da oni lupеži sve ne pokradu!? *Ko čuva ovce od čobana?* I osobito mlade janjce! Odgovori! Ja tebe, insomma, sad ovdje, evo, pitam... – zanosio se stric, naginjao naprijed, uzmahivao štapom i glavom, kuckajući žustrije po pločniku. – Kada se mjeri vuna: gospodaru, pogledaj balancu; kada se mjeri sir: gospodaru, pogledajte balancu, gospodaru, izaberite kup. Gospodaru ovo, gospodaru ono. A kako ti ništa ne vidiš i ne čuješ, i zašto ja tebe onda vodim okolo, kada ništa ne naučiš?! Kao, na primjer, rimska vaga! Šta je, na primjer, rimska vaga! Ti si samo jedan mali budalo. Pa kantar, itakodalje. Nju se ne pita. Dakle, hoću reći, kontesu. Pita se koga? Se pita... Mene. Mene se pita. Eto, to je, a ti si mali i bedast, i ništa, moj Bože, ne razumiješ... samo gazda, gazda, gazda. Gazdi bi iz očiju ukrali! Ona ne zna ni šta ima, ni koliko ima... i ne bi ni imala da nema mene. Gazda je onaj tko sve čuva i brani, i ko zapovijeda: ovo ovako, ono onako...

Na kamenoj bitvi sjedio je stari barkarjol. Ustao je i dotaknuo kažiprstom sljepoočicu, a onda nadigavši kapu počeošao pod njom rijetke sjedine.

– Bogdaj, gospodaru! Dobro in jutro!

– Bog daj svako jutro! Ne vidim ti barku?

– E, ma je, je, pod múlom je; nego skinut je jarbul, pa zato...

– Bonaca – zaključio je stric s razumijevanjem.

– Bonaca još, bonaca.

Pod obalom more je bilo tamno, i u njemu su se zibale rijetke zvijezde kao plamičci. U daljini tanko se sivilo zore odbilo od kopna i prostrlo po moru ostavljajući duž obala crnu prugu. Iz tame je dopiralo pljeskanje vesala, daleko i otegnuto kao disanje.

Skočio sam u lađu i odložio ruksak ispod pramca. Na obali barkarjol je glasno zijevao pokušavajući reći:

– Bit će... bit će bâvice... čim planina zarumeni.

Na tornju zazvonile su ure. Kao četiri šuplje brončane kugle oklopile su mukli prostor, i zaglušile, i zatvorile ga, i zanijemjele. Dugo se opet nije čulo disanje vesala iz daljine. Onda ponovno, sve jače, mnogo vesala.

Svitalo je. More su prekrile plosnate barke uzmahujući tankim i tromim krilima, poput kukaca slijepjenih o masnu opnu morske površine ili poput kornjača koje bi htjele poskočiti. Stizali su barkarjoli iz okolnih sela, da se nanižu uz gradsku obalu.

Mi smo morali čekati: barkarjol sjedeći na kamenu stupu s rukama prekrštenim na prsima, a stric stojeći naslonjen jednom rukom na zabačeni štap, a drugu zakvačivši o donji džepić prsluka. Obojica su gledali na more otpozdravljajući barkarjolima. Ja sam ljuljao lađu i promatrao kako se valići što ih stvaram sudaraju s lađama koje ulaze u luku.

A tako bih mogao i dalje mirno pričati, kad ne bih znao da sada moram govoriti o kontesici. Ona je ljuta, mrzi me, i ne bi dala da budem iskren. Zapravo – ne želi i ne

će da mi vjeruje. Misli da se iz moje daljine i iz svoje nadmoći nabacujem šarenim krpicama što sam ih grubo i s porugom strgao s vela njenih uspomena. Ona ne zna da bih ja mogao danas i sam željeti od tih šarenih dronjaka, što sam ih strgao sa sebe, sastaviti barem jedan jedini dan svoje mladosti. Ona, koja je jedina sa mnom u tome danu živjela u naivnoj radosti, ne može se predati mojoj priči, ona u njoj ne voli mene, i boli je što su nam radosti bile zajedničke. Zatajila bi moje istinsko ganuće, odbacila bi priču koja je iskrena i nježna. Zato moram biti pažljiv i nepristran. Ispričati samo događaje. Oni nisu značajni ni veliki, čak se ne mogu ni nazvati događajima. Ali treba pretpostaviti da je sve bilo tako kako je zapisano, pa će se vidjeti da je samo tako i moglo biti. Jer kada bih ispričao događaje onako kako su se zaista zbili, vidjelo bi se odmah da se nisu mogli tako dogoditi.

Kada se, dakle, planina zarumenjela, bili smo oplovili zapadni rt Otoka. Barkarjol je podigao vesla u lađu, zataknuo jarbol i razvio jedro. Vjetrić je bio slabačak. Kontesica je bila gologlava, i samo joj se jedan crni pramičak šetkao oko uha. Htjela je veslati. Stric je onda rekao:

– Drži ti jedno veslo, teška su za nju oba.

Ja ništa ne znam jesu li bila teška, to je rekao stric, a ne ja. Odmah sam uzeo veslo.

Ispred nas na krmi sjedila je debela kontesa u širokoj tamnoj haljini sa srebrnim cvjetićima, a do nje stric. On je pomicao ručku kormila, i smijuckali su se oboje na nas. Iza nas na pramcu bio je stari barkarjol i smradio nekakvim duhanom, pa je kontesa umjetno kašljala i mahala rukom neka baci taj smrad u more.

Onda je stric odjednom, tako da smo se svi iznenadili, zavikao:

– Op, vraže, mali! Ne veslaj ko jedan divljak! Nije šinjorina ko ti od jutra do mraka na moru.

On bi uvijek tako iznenada viknuo, da su se svi oko lo morali njega plašiti. A što se to njega tiče, ima kormilo! Ali sada je vikao zato što mu je debela kontesa smetala na

kormilu, pa on krivi mene, i ja moram veslati kao gospođica, a ne svom snagom.

Rekao je kontesi da je mala »dobro stavljena« i da ko zna koliko bi mogla imati godina. Ona je odgovorila neka pogodi, i da što bi joj on dao.

Tako je onda na kraju stric otvoreno rekao kontesi da sam ja svega četiri godine mlađi od kontesice, jer da imam deset i pol, a ona samo izgleda puno jača. To je kontesica dobro čula i pogledala me.

Sunce je odjedanput skočilo čisto i vruće. Kontesa je otvorila suncobran i zakrila njime i sebe i strica toliko da ih nismo više vidjeli. Samo je on svaki čas izvirivao da može kormilariti, jer sam ja i sada bio jači i skretao lađu.

Čulo se gdje iza suncobrana razgovaraju. Kontesa je rekla, kako joj je drago da će mala uhvatiti zeru sunca i da će se micati na zraku. Stric je dokazivao kako imaju pravo da uživaju, jer šta im vrijedi ako imaju i ovo i ono, a ne znaju to iskoristiti.

– Ko je gazda, moja konteso, ja vas pitam? Onaj ko ima na papiru? Ili oni koji pasu ovce? Ili, možebiti, ja koji upravljam? Ko je gazda? Nitko drugi nego onaj koji uživa i troši ono što mu je Bog dao, eto! Koji uživa i troši! A nije dosta imati. Čobani se brinu da imate – recimo tako, jer oni bi samo krali, za to se oni najviše brinu! – dobro, ali recimo tako: oni se brinu da imate; ja se borim da dobijete. Borim – i to je jasno. I onda, kad se već borim, vi treba da uživate, jer ste gazda, Bože moj dragi, ma je li tako ili nije tako, moja konteso, recite mi pravo!

– Al Bog del Bog... al czar del... czarajevo! – nasmijala se kontesa.

– Bogu Božje, caru carevo! Ispravno!

Kad sam se tako uvjerio da više nismo gazde ja i stric, usudio sam se osmotriti mladu gazdaricu. Imala je kratke hlače i kratke rukave, i vidjelo se po grudima da je već gospođica. Mišica koja se već zarumenjela od trljanja s mojim ramenom pri veslanju bila je prema mojoj mišici bijela kao mladi sir i okrugla kao drško vesla. Kontesica je dosad

stalno šutjela, i tek kad je iza suncobrana dopro kontesin pjev, ona mi reče:

– To je rigoletto.

– Šta je to? – pitao sam zbunjen.

– Pa to, bedasti, to »Tutte le feste al tempio...« – i više nije progovorila sa mnom dok smo bili u lađi.

A barkarjol je, videći da je kontesa zaštićena sunco-branom, opet zasmrديو svojim duhanom. Kontesica je onda talijanski promrmljala svojoj tetki da onaj tamo opet smrdi kao smrad, ali joj kontesa, podignuvši suncobran, reče hrvatski:

– Kad mu je fino, sta triba govorit, pustimo covika da fuma na prazan stumik! – i smijala se nešto talijanski mome stricu, ali on se nije htio zamjeriti ni barkarjolu ni kontesi, pa je prstom stao pokazivati mjesto gdje ćemo se iskr-cati.

Penjali smo se krševitim i koritastim putom između maslina prema meketu ovaca. Na zaravanku bila je mala kamena potleušica, čobanski stan. Tamo su po crvenoj zemlji i crvenom kamenju posjedali ljudi strižući ovce. Žućkasta i crna runa zavezana u loptaste čvorove ležala su naslagana na kamenom sjedištu ispred stana i po razastrtjoj sivoj ponjavi od brnistre. Pod rukama čobana pole-gle su ovce sa zavezanim nogama, a plosnate škare, cvile-ći i nadglasavajući cvrčke, svlačile su guste i masne bunde s ustreptalih ovčjih trbuha.

Gola ovca, vižljasta i unakažena škarama, otela se, zameketala i potrčala u maslinik. U kamenu toru lovio je čoban novo runo da ga svučē.

Sve je pjevalo u koru, i cvrčci, i škare, i ovce u toru, i čobani i žene s djecom:

– Bogdaj, gospodaru, Bogdaj! Šjora parona, dobro in jutro! Bogdaj svima!

Pjesma je brujila tegobno, omarno, i slijevala se kao psalam, jednolično kao sivilo maslinika, kao crvena zemlja, crveni kamen, crvena kuća. U svijetlom jutru, poprskanom bijelim suncem i obrubljenom modrinom neba i mora, ona

je trajala u zraku kao podnevni bumbar, zlatna muha, nevidljivo se rojeći i ploveći u valovima jedva čujnih treptaja kroz srebrna debla i okožale krošnje maslina.

U sjeni staroga duda prostrle su žene po travi šareni stolnjak, donijele veliku zdjelu mekane bijele škute, koja je drhtala kao klobuk krepane meduze. Stric je naćeo veliki ųuti hljeb i dijelio škutu drvenom ųlicom svakome u njegov dudov list. Ja sam izvadio iz ruksaka dvije ųlice i dao ih kontesi i kontesici, a stric i ja razvlaćili smo sir seljaćkim noųevima.

Na mom dudovu listu ostala je samo lokvica bijele vode. Kao vapno.

Kontesica je pojela jedva pola škute. Rekla je da joj kruh hrska pod zubima kao pijesak i da ovdje smrdi od toga blaga i od tora, i da ide po kântu gledat gdje ovce piju.

Najmlađa je ćobanica upravo silazila k moru s plosnatom ćobanjom na ramenu. Stric je rekao kontesici neka pođe za njom, pa će vidjeti izvor najbolje vode na Otoku i najćudniji od svih izvora, jer nju kao školarku to mora zanimati. Ja sam znao gdje je to... ništa strašno.

Kontesa je i meni rekla neka poćem s njima, da se maloų šta ne dogodi, a stric je dometnuo:

– Bolje da se do rućka skićete po kântu i okolo mora. Ovdje se radi. Mi imamo s ljudima svoje poslove. Vi ste mladi, i imat ćete bolji apetit.

Kontesa se na to široko smijala i nešto je pritom grgoljilo u njenom bijelom podvoljku. Treptala je koketno velikim plavim oćima i mahala glavom:

– E, kako bi i ja skitala, *caro mio*, da nisam tusta kako jedna jalovica, vrazi ga daj, kako bi rekla moja Kate. Vrazi ga daj! Neka ja nisam mlada! Pa sta sam stara?! Sta je to velika starost pedeset i koja godina?! He, he, *caro mio*, samo da nije ove proklete debeline, da se ne mogu makniti, skakala bi ja po kântu *come un agnello*, hop, hop, aha-ha-ha! – pljeskala je rukama i hihotala: – Ajde, Ines! Ajde, mali! Bog moj dragi, kako ne znaju se veseliti ni ska-

kati! *Corri, Ines! Dio mio*, trči malo!... A ona samo skola, skola, skola...!

Ines se oslonila objema rukama o moja ramena i poskakivala iza mene s kamena na kamen, pa se u sebi razgovarala sa svojom tetkom, rugajući se:

– Samo skola, skola, skola..., hop, hop...ti si, draga moja šuknuta, to ti je! – Onda je pitala djevojku – Ti mala, ti čobanica, je li daleko?... A?... Ta voda? Šta ne znaš govoriti?!

– Nije-ne – protisne djevojka stidljivo i ne osvrćući se.

– Išla je ispred nas požurujući hod i grabeći bosim tabanima kamene obline, gipko i sigurno kao da se o njih lijepi.

Ja sam poznavao izvor, jer sam svake godine dolazio ovamo, ali Ines nije ništa mene pitala. Više se nije ni odupirala o moja ramena, već je potrčala ispred nas.

– Nije-ne?! – narugala se djevojci. – Nije-ne?! Vrazi ga daj!

U dnu uvale okružena mirtom i smrekama, crnjela se na tlu jama koja vodi do izvora studene vode. Djevojka je sa čobanjom pod rukom i sagnuta sišla u jamu i nestala u tami. Čulo se kako silazi sve dublje.

Ines je, čučajući pokraj ulaza iz kog je pahnuo hlad i pridržavajući se za grančicu mirte, zagledavala u mrak i šutjela.

– Dolje je malo jezerce. Ima do njega deset metara – rekao sam.

– A izvor? – pitala je Ines gledajući nepomično u rupu i slušajući kako klokoće voda puneći čobanju.

– Voda izvire na dnu jezera. Ne vidi se. Jezero je mirno. Voda je ledena. Čista. Fina.

Djevojka je stenjući vukla u naručju punu čobanju strminom do izlaza. Ines je ustala i pitala:

– Pa kako to nosiš bačvicu?! Makni ruku! Tu se pije. – Onda je podmetnula dlanove, djevojka joj je točila, a Ines je srkala iz ruku bistru vodu, plavu, kao obojenu mrakom

iz kog je dotekla. Zatim je suhom podlakticom brisala koljena uprskana hladnim kapima.

Čobanica je uprtila čobanju u kojoj se mučkala voda i krenula prema stanu. Ines je u tren oka izula s nogu sandale, bacila ih u travu i sišla u jamu.

Silazila je naglo, nestala u dubini – skljkala se i bućnula u vodu.

– *Aiuto!* Daj mali, joj utopila sam se, drži... brzo... digni...! – puhala je i skičala iz dubine jame.

Poletio sam za njom, napipao u tami njenu kosu, dala mi je ruku i opirući se o mene iskliznula na mokru glinu. Cvokotala je sklupčana u mraku i tražila na skliskoj ilovači oslonac da se uspravi. Kad smo se izvukli na sunce, donji dio tijela sve do polovine grudi bio joj je mokar i crn od ljubičasta tijesta špiljske gline. Drhturila je i izgubljeno kolotala očima, obraćala se meni kao sebi ravnome:

– Kako ću sada?! Ne mogu... mokra i blatna... – samo što nije zaplakala.

– Pođi u more – rekao sam.

Ona je prstima otkidala s tijela nalijepljene hlačice i majicu, pa se dosjeti:

– Idemo u barku!

Ova nas je nesreća zbližila i prijateljlila i morali smo se sada zajednički iz nje izvući. Kada sam priveo barku kamenu na kom je čučala Ines, počela je Ines zapovijedati, a ja slušati. Činilo mi se da je tako najbolje radi našeg prijateljstva.

Veslao sam tik uz obalu da nas ne bi s brijega naši opazili, a kad smo isplovili iz uvale i bili zaklonjeni drugim brijegom, zaveslao sam prema pučini.

Ines se ogrnuta jedrom svlačila. Oprala je ruke i noge u moru i umotala se sva u jedro. Ležeći potrbuške na pramcu i nadnesena nad rub barke ispirala je komad po komad odjeće. More je oko nas postajalo sivo od gline. Lagano sam veslao. Pružila mi je majicu da je razastrem. Sunce je već dobro žeglo. Majica je bila bijela s plavim crtama, ili obratno, to se nikad ne zna. Mornarska. Pokraj majice raširio

sam po sjedalu njene plave hlačice od tvrdog platna. Ona je još nešto prala i prostirala pored sebe po pramcu. Kada je sve bilo razastrto, nasmiješila se od zadovoljstva što je sve dobro prošlo, umotala se do vrata u jedro i legla na leđa. Rekla je:

– Veslaj stojeći, da mi pokriješ sunce. Ti ćeš imati široka ramena kad odrasteš.

– A ti?– pitao sam.

– O, pa ja sam već odrasla. Ali ja sam žena.

– I ne ćeš imati nikada široka leđa?!

– Kao i sad. To je za ženu najljepše.

– A za muškarca?

– Duplo.

Ja sam naglo veslao i napinjao mišice.

– Vozi lijevo, dolazi mi sunce – rekla je žmireći. – Ti si crn kao usred ljeta. Lako tebi!

Više se nisu čuli cvrčci. Na moru je bila tišina. Bez povjetarca. Samo je more klokotalo oko bokova barke. I sunce je žeglo. Ostavio sam vesla i sjeo podno jarbola pokraj njene glave, ako bude htjela što reći, pazeći da je ne dotakne sunce.

– Moj mladić u Trstu ima barku elegantnu i sa dva jedra.

– Sa dva?!

– Jedno se zove *flocco*.

– A, fok!

– On ide u osmi razred, a ja već u peti. Trst je velik grad. A ja imam biciklu... kino... teatar... Ovdje kod tete je najljepše more. Samo more. Ima ga i u Trstu, ali nema ovakvog. Tamo mala djeca kao ti ne znaju veslati ni ići sama na more.

– Znao sam ja veslati i kad sam bio mali.

– A sad?!

– Pa znaš da imam deset i pol!

– I sad si mali još. Digni ruku... znala sam da nemaš ništa. A vidi ja. – Ali da sam onda znao što sada znam... ne bih dopustio da me Ines posrami. Bio bih duhovito re-

kao: kada bi se sudilo po kosmatosti, onda bi janje bilo starije od slona. No Ines nije čekala da se obranim. Zbacila je odmah i drugu ruku iza glave i uzdahnula:

– Uh, kako bi bilo sada fino zaspati!

– Pa spavaj, šta te briga!

– Bojim se da me sunce ne oprži. Mogu se u snu slučajno... otkriti.

– Ne će – rekao sam – pokrit ću te ja.

– Ozbiljno...?

Barka se neznatno ljuljuškala. Na otvorenom moru barka ne može mirovati. Površina je glatka kao staklo, a sunce ipak šeta u ogledalu vode.

Ines je sklopila oči, pa opet malo zažmirila, kradom me mjereći iz kuta oka, kao da se želi uvjeriti, hoću li je zaista zaštititi od sunca.

Okrenuo sam glavu i počeo tiho žaliti kako ipak, eto, nema među nama prijateljstva. Čim je opasnost prošla, ona je opet kontesica, sa Trstom, biciklom, teatrom i s dlačicama ispod ruke. I onim dečkom sa dva jedra. Zaista, nikada nisam bio tako daleko na pučini sam u lađi, s nekim tko ne zna čak ni veslati i tko spava. Ali što bi ona sada da sam ja uistinu dijete? Utopila bi se i ne bi znala odveslati, a more je tako mirno, da bih ja mogao i doplivati do kraja. Da je ostavim?

– Idem plivajući natrag – rekao sam poluglasno da je iskušam.

Ona nije odgovarala. Činilo se da spava. Na njoj je počivala moja sjena, i vidio sam da je ne smijem ostaviti. Činilo mi se da imam široka ramena. Duplo. A bio sam nalik janjetu više nego kontesica.

Sunce je zvonilo kao zlatni pladanj. Raslo. Moja je sjena kraćala. Nadnosio sam se sve više nad Ines koja je spavala, da je zaštitim. Ona se polako otkrivala. Zapravo, mislim da nije ni spavala. Zato sam pokušao lagano navući rub jedra preko njene dojke koja je izvirila poput šake sa crvenim prstenom, i postala obla, glatka i bijela kao oblutak pokraj mora. Ali ona se tada nervozno trgla, kao da

otjeruje muhu koja joj u snu smeta, i tako se otkrila gotovo sasvim. Povukao sam ruku koja je bila posegnula da pokrije nikad viđeno.

Ipak mislim da nije spavala!

Nadnio sam se bolje da je pokrijem svojom sjenom. I da je vidim. Jedro je bilo hrapavo, a njena put kao mokri mramor i kao oblutak u plićaku. Platno je mirisalo morskom soli i vjetrom, a grudi dahom toplih kruščića.

Učinilo mi se da ona želi da je vidim, pa sam gledao bez straha.

Na njenom tijelu titrao je odsjaj mora. Zlatne vijuge svjetla zmijuljile su oko vrata i oko bedara, i činilo se od toga kao da njena put podrhtava, kao da se prelijeva, tanji i deblja, blijedi i tamni, okupana toplim zrakom i mojim pogledima. Nisam dovoljno razumio ono što se nuđalo mojim zamućenim očima, ali smogao sam znatizeljne snage da bešumno, kao dah vjetra, nadignem i posljednji ugao jedra što je još ležao na njenome tijelu. Ona to nije mogla osjetiti... ali vrisnula je i zaštitila se objema rukama. Ja sam pobjegao na krmu, i sa strepnjom gledao u vrh brijega odakle su nas možda mogli spaziti.

Ona je glasno dišući od stida rekla:

– Okreni se, gledaj tamo, da se obučem.

Čuo sam kako je skočila na dno barke i sjela na klupu. Daska je bila vruća od sunca, i Ines je potihom ciknula. Čuo sam šum njene kože pri oblačenju i trljanje puti s platnom skorenim od morske soli.

Šapne kao da se sama sebi ispovijeda:

– Boli me glava. Veslaj natrag.

Provlačila je prste kroz crnu kosu kao da se češlja. Šutjeli smo. Nisam je mogao gledati kako je bila zažarena u licu. Gledao sam pored vesla u more i veslao svom snagom.

Kad su se opet začuli cvrčci s kopna i po koji otegnuti i drhturavi meket ovce, Ines je sjela pokraj mene, prihvatila jedno veslo i nastojala me slijediti u ritmu zamaha. Hlačice su joj bile prošarane bijelom solju i sve na njoj kruto

i zgnječeno i zgrčeno. Počela je, još uvijek rumena, naoko bezbrižno govoriti:

– Tako sam čvrsto spavala, da sam zaboravila gdje sam. Dugo sam spavala, je li?

– Dosta.

– Sve je na meni već suho i ugrijano od sunca... Znaš što! Ne smijemo nikome reći da smo bili uzeli barku! Ni da sam pala u vodu! Nikome ništa! Sigurno?!

Klimnuo sam i obećao, iako ne bih nikada nikom ispričao što sam sve doživio.

Ona me je zato poljubila.

Bacili smo sidro kao simbol ufanja da je naša mala tajna zapečaćena.

Iako još nije moglo biti vrijeme ručku, krenuli smo prema stanu da bismo se pokazali i da bi oni vidjeli kako smo ovdje negdje u blizini.

Na zemlji iza stana vrtio se ražanj. Dim se izvijao visoko iznad glava djece što su okružila vatru i janje. Čim su nas ugledala, djeca su zagrajala:

– Evo ih, evo ih! – i potrčala među čobane.

Ususret nam je išla kontesa kao olujni oblak, izbezu-mljena, lamajući rukama i zabacujući i valjajući glavu po ramenima, kao da je ostala bez tjelesne osi, kao da su joj je iščupali da bi na njoj mogli ispeći janjca. Nije odmah smogla riječi, već plemenitim obiljem svoje cjelokupne težine obgrli jadnu Ines koja se izgubila u njenom naručju. Kontesa je ridala i tepala dvojezično, a djeca su se glasno podsmijevala.

Sklopčao sam se neopaženo pokraj ražnja i šutio. Najstariji pastir okretao je janjca pušeci zemljanu lulu. Nije me isprva htio ni primijetiti. Komadićkom masti nataknutim na šibu gladio je janjeća rebra i butove. Onda odjednom iščupa lulu iz zúbā i ošine pogledom dječurliju:

– Ajd' iš mularija! Biž mularija, gubi se da te ne vidim!

Djeca se naglo razmaknuše, a neki čak i pobjegoše skrivši se iza kućice. Otamo se ponovno pomoliše dvije žute glavice i zakričaše u isti mah:

– Pitajte ga, kume Jandre!

Čuvši to razbježaše se ostala dječurlija i nestadoše iza kuće gdje su se izgubili krivci. Kum Jandre pročačka žeravu pod ražnjem i propućka:

– Oja, šta je, mladiću?!

Učinio mi se toliko bezbrižnim, kao da ništa ne zna, i tako se osmjelih:

– Kamo je otišao stric?

– Je l' gospodar, a? E, bogami, pa tebe, onaj, traži. Kunstatiro barkarjol da mu nestala barka. Onda su gospodar poslali mulariju da po kântu traži tebe i šinjorinu, a moga zeta Marka poslali su sve doli do na puntu da gleda na more za barkom. Onda su ti ga došla mularija i vratio se moj zet Marko, da vas nema. Onda je kunteša pitala lončić vode, jer joj je došlo škuro na oči. I sad su ti, bit će i pol ure, gospodar sami išli sve doli do na puntu, da gledaju na more. A bit će, moj mladiću, tako mi svetoga, baš s ovom ražnjevinom po guzici.

Odlučio sam da ovdje pokraj ražnja dočekam strica. Jandre mi je sada bio najbliži. Bolje da on vidi moju sramotu, nego svi čobani i kontesica.

Janjac je lijepo mirisao, a ja nisam imao apetita.

Iza stana čulo se kako kontesa nešto dovikuje, a iz daljine odgovara joj meketav i zadihano isprekidan stričev glas.

Gledao sam žeravke, kako se na zraku prelijevaju crvenim i žutim sjajem, kako blijede i tamne, kao da debljaju i tanje, i to me načas sjeti žutog odsjaja, što je tamo na pučini treperio po tijelu usnule Ines.

Stric je banuo zadihan. Stao je iza mene.

Jandre se ozbiljno zaposlio oko ražnja i namrgođeno pućkao iz lule.

Iza mojih leđa stric je štektao, zabadao štap u zemlju, psovao i psovao, i odmah se zatim kajao, križao i zazivao u očajanju Boga da ga očuva od napasti i huljenja.

– Napasti u ljudskoj spodobi! Reci mi odmah i automatski, zašto si nas držao u strahu utopljeničkom! Kako te je vrag smutio s barkom... i reci mi šta je s barkom.

– Mi smo se igrali u špilji na izvoru i nismo dirali barku.

Udarac po zatiljku zamutio mi je vid i suze su se prošule u žeravu.

– E, ajde, ajde, gospodaru, ala, daj, nemojte ga po glavi. Ne će on više drugi put... – pokušao me Jandre obraniti.

– Na izvoru?! A, na izvoru!? Vidiš ti, moj Jandre: laže! Ne će on drugi put, a?! La-že! Kontesina mala je rekla čisto i bistro da ju je vozikao okolo po moru, a on meni: na izvoru!

I što da se govori. Morao sam se ispričati kontesi za smrtni strah što sam joj ga nanio i za sve opasnosti kojima sam izložio kontesicu. Te opasnosti nabrojila mi je sama kontesa: – Vergula barka, more bit, pa se privrne, a dojde i veliko more, nagli fortunal *di un momento al altro*, morski pasi i druge velike ubôdnice, bolest od sunca šta dojde u glavu...

Stric je još dodao:

– A mogli su se i nasukati; a mogli su razbiti barku; a Bog sam zna šta su sve mogli, moja konteso, luda djeca! Luda djeca! – Onda se obratio barkarjolu: – Je li barka u redu? Je li sve na mjestu? Sve kako treba? Kako su je zavezali? Pođi i pogledaj, da nije štete. Ja ne bježim... i ne ću da ti ovdje štetiš.

– A ma da, šta ćemo govoriti, gospodaru! Nije meni to toliko. Ja mislim samo... vidi vraga... Odnilo barku, a šta je sad!

– Ajde i vidi! – slovkao je uporno stric u svojoj pravednosti.

Polako se ipak stišao strah i gnjev i pravednost. Mogao sam malo misliti na kontesicu. Njoj su sada pastirska djeca donosila u šakama cvrčke. Ona je šaku primicala uhu i tobože slušala kako cvrčak striže i pili, što nije istina, jer

on zanijem, al' da sam ja u toj izdajničkoj šaci, ne bih samo bespomoćno koprcao nožicama, nego bih ujedao, i ujedao do krvi! Ona se držala, milovana kontesinim pogledima, kao naivno djetence, koje i ne sluti kako se jedan farabut maločas bez milosti poigrao njenim životom. Ali, vratio se bar karjol i svima objavio da sam dobar mornar, a samo da ne znam još dobro smotati jedro. Što ne stoji, nego samo nije bilo vremena. Gledao sam kako jadnim ovcama sijeku škarama vršak lijevoga uha, da ih označe. Krv se crnjela na uhu i bubrila. Godilo mi je gađenje i nisam osjećao samilost. A znao bih ja savršeno smotati jedro, ali se nisam sjetio, žurili smo. I uostalom – nisam htio!

Ručak je bio u hladu pod murvom i bogat janjetinom. Iz stare čobanje nalijevali su crno vino u šareni vrč »Pij pobro!«. Stric je nalijevao sebi i kontesi, a meni je farbao vodu. Jeo sam slasno i pristojno, jer seljaci treba da nauče kako se jede, i jer Ines nije ni jela ni pila, pa se samo ogledavala kako ja tobože čupam prstima. Kontesa ju je isprva nutkala, a jedna od seljanki donijela joj je jaje i oraha. Ali kad je stric počeo govoriti čobanima i bratski ih pozivati da dignu svoj vrč i da se kucnu s kontesom i s njim, počela je i kontesa pjevuļjiti napitnicu iz opere, pa je zaboravila na Ines.

Seljaci su mrveći pogaču umorno klimali glavama:

– Pravo su rekli gospodar, pravo su rekli!

Sjedili su čobani u krugu na travi i oko murve, nataknuvši kape na koljena i grabeći masnim rukama iz široke zdjele lojnu bravetinu. Žene su spustile rupce na ramena, odmićući sa čela nalijepljenu kosu i jele stojeći na suncu ispred nas i oko ulaza u stan.

Držeći visoko čašu kontesa je kuckala prstenom o trbušasti vrč i klicala namigujući:

– Pij dobro! *Perche*, sta je to *quel* »pobro«?! – i najednom se zagrcnula od slatkoga smijeha i povlađivanja stricu koji je deklamirao, odupirući se prstima o stol, a desnom rukom njišući čašu crnoga što nam ga je Bog dao:

– ... onda je jasno i glasno da ovo blago koje mi ovdje blagujemo, gospod... razumetevimene... braćo moja, da je

to onda plod žulja čobanskoga i da je onda to sve njegov, ne samo trud i plod, nego imetak... Jer gazda samo čuva i nadzire da ne propadne... *a gazda si ti!* I kao što je Bog gazda svega i nad svim, tuđim i našega, pa opet mi imamo svoje, a on ima svoje, slava mu i fala, tako je i gazda gospodar svega tvojega, a opet ti imaš svoje i on ima svoje...! Itakodalje, braćo moja... jer mi se razumijemo, i kako se ne bi razumjeli, razumetevimene, kad čovjek čovjeku i brat bratu... i zato kliknimo... jer ja držim čašu...

– Pravo su rekli gospodar! Pravo govoru!

– Bog ih čuje, čuje, jer to su pravo, pravo...!

Iz širokog kânta kreveljile su se ovce, a neko je čobansko derište dobacilo odnekud pred stričev tanjur okrugli crni ovčji brabončić.

I dok je stric još upirao prstom u gomilu seljaka umašćenih bravetinom i gotovo ljutito vikao: »jer gazda si ti!«, kontesa je već iskrenuvši čašu u svoj rumeni podvoljak zvonko pjevala o lijepoj kampanji, *se vuoi goder la vita viveni con me in campagna* i oblim prstićem pokušavala sada neopazice otpuknuti od stričeva tanjura grudicu ovčjega dara. A Ines je po tolikoj vrućini stala kao luda drhturiti i obmatati ramena tetkinim svilenim šalom.

Tako je prošao ručak i strig. I tada, s vrećama vune i sira spuštali smo se k moru do lađe. Kontesa i stric još su se gore pred stanom opraštali sa seljacima. Ispred mene išla je Ines, barkarjol i djevojke s vrećama. Zastavši, Ines mi reče cvokoćući:

– Ja sam mislila da su nas vidjeli u barki, zato sam ono rekla. Ne ćeš im reći što je bilo?

Odgovorio sam:

– Zašto tako cvokoćeš?

– Imam groznicu i boli me glava. Je li da ne ćeš reći?

– Ne ću. Jesi li bolesna?

– A-ha.

U lađi debela i rumena kontesa žalila se na sparinu i, moćeći maramicu u more, kvasila vrat i čelo. Stric je,

mrseći riječi, da mi ostali ne bismo razumjeli, objašnjavao kontesi kako se kroz prorez na bijelim košuljama »njihovih žena« lijepo vidi koliko je sve to zdravo i puno krvi, i kako su *cara contessa*, naša vremena već prošla, da, da, prošla... i nikada više ništa... Oboje su sjedeći na krmi punoglasno hohotali *jedan niže držeć, drugi više pojuć...*

A kada su primijetili da je kontesica bolesna, počele su prijetnje dobrome mornaru koji ne zna smotati jedro. Tako do grada. I rekli su mi na kraju, ako se kontesici išta dogodi, da ću biti za sve ja kriv.

Davno je već kontesica preboljela svoju proljetnu groznicu. A ipak i danas još – ja sam za sve kriv. Kriv sam, jer nema više pašnjake svoje i ovce, maslinike i svoju titulu. Ona je danas Ines i radi. To joj se – dogodilo. Ja imam široka leđa, i ona me i zbog toga smatra krivim i ne prima moju priču koja je iskrena i nježna. Kome da onda govorim o proljetnom danu? O zlatnoj javi ovčjih runa, maslinika i vesala? Kome da govorim o proljeću koje sam samo po tome upamtio? I kako da govorim – kada je bilo samo tako kako je bilo?